

Tamási Miklós:

OKTÓBERI GYEREKEK.

Cserkészjelenet az Apor Vilmos és Ráskay Lea cserkészcsapatok számára
1976 október 23.-ára.

Szereplők a megszólalás sorrendjében:

Gyurka
Kati
Béla
Laci
Matyi
Miki
Pista
Ildi -
Zsuzsi
Éva
Böske
Ági
Márta
Aladár

Bemondó hangja:

1956 októberében mikor szerte a világon a gyerekek már a karácsonyra készültek és játékpuskákat meg ólomkatonákat kértek a Jézuskától, a pesti srácok véres és igazi háborút játszottak a rommálőtt Budapest utcáin és falai között. Igazi háborút valódi puskákkal hús-vér katonák ellen, az egész emberiség ellenségei ellen, csak a világ nem akart tudni erről. Már akkor is fontosabbak voltak az olajkutak mint a vérkutak vagy lélekkutak.

A gyerekek nem sokat tudtak a világról, de érezték, hogy egy népnek a szabadság éppen olyan fontos mint a mindennapi kenyér. Ismerjük meg őket közelebbről. A színhely raktárhelyiség egy golyók által meggyalázott közben, a művelt Európa szívében Budapesten.

Szin: Polcok, összedobált ládák, előtérben hely, bejárat csak egy oldalról. Nagyon fontos, hogy a gyerekek öltözete, fegyverzete és a kívülről való hanghatások olyan eredetiek legyenek, amennyire csak lehetséges. Csak a legfontosabb mozgásokat jelzem, a többi a rendezés dolga./

GYURKA: / 18 éves srác jelenik meg a bejáratnál, mögötte Kati, 15 év körüli. Kivülről gyengülő harc hangjai hallatszanak. Egy-két lövés, falomlás, távolodó robbanások hangjai./ Itt jó lesz. Szaladj vissza, Kati, hogy idehozzák Zsuzsit, de óvatosan, mert sok vért vesztett, addig én itt helyet csinállok. Keríts egy pokrócot is, ha lehet.

KATI: /indul/ Igenis.

GYURKA: Várj csak, nem kerget a tatár.

KATI: Én kergetem őket.

GYURKA: Ha a srácokkal már beszéltél, akkor menj le az alagsorba. Tudod, ott a ledólt kémény mellett könnyen leereszkezhetsz. A sarki kocsmá konyhájából van egy keskeny átjáró a Zöldfa közbe. Menj át hozzájuk, és hozd magaddal Mártát. Ő úgy tudom, harmadéves orvostanhallgató, talán tud segíteni.

KATI: Értem. Van még valami?

GYURKA: Igen. Vigyázz magadra.

KATI: / el /

GYURKA: /ládákat tologat/ Még szerencsénk van. Ugy nézem, ez a hely jó lesz egy pár órára visszahúzódni. Három oldalról védik az üzletsorok, a negyedikről pedig védjük mi... Így ni, csak a lőszer ki ne fogyjon. / Leül, géppisztolyát leakasztja / Na, pajtás, pihenj te is. Azt hiszem szükségem lesz még rád. /Zsebéből előhúzza egy kis rongyot, és tisztítani kezdi. Kis idő múlva kívülről zaj, majd Pista és Laci hevenyészett hordágyon hozzák Zsuzsit,

mögöttük a többiek fegyveresen: Béla, Miki, Matyi, Ildi, Éva és Böske./ Ide, ide! Ez száraz és tiszta hely. Ti is lepihenhettek egy kicsit. Ugy hallatszik, tisztul a levegő.

BÉLA: */állandóan köhög, de ő a legidősebb Gyurka után/* Az utolsó tank is megfordult, de még visszajönnek. Mindig visszajönnek.

GYURKA: Ki maradt őrségen?

LACI: Az a katona bajtárs, aki még reggel állt be közénk.

BÉLA: De Aladár meg Ági is vele maradtak.

MATYI: Aladár, kibe a lélek hálni jár!

MIKI: Jó lélek az. Nem aludt az már tán három napja.

GYURKA: Hát akkor minek hagytad hátra, Pista? Mondtam, hogyha nem vagyok ott, akkor te vagy a parancsnok.

PISTA: Parancsolni? Aladárnak csak az Isten parancsol. Olyan mint egy megszállott.

GYURKA: Na majd később leváltjuk.

ILDI: Kati hol van?

GYURKA: Átküldtem az alagsoron keresztül a Zöldfába. Talán Márta tudna segíteni Zsuzsin.

ILDI: Mártát már nem találja ott. Tíz perce integetett nekünk a tulsó romházból. Akkor még erősen lőtték az utat. Meghagytam Áginak, ha átérne, vezesse ide hátra.

GYURKA: Hogy van Zsuzsi?

BÉLA: Eszméletlen, talán jobb is, de a vérzés elállt./ *köhög /*

PISTA: Most már csak a te köhögésedre kell kötszer. Ugy kerepelsz, hogy még a holtak is felébrednek tőle.

ZSUZSI: */felnyitja szemét, megpróbál felülni, visszahanyatlik /* Még a félholtak is.

GYURKA: */ mellétérdel /* Hogy vagy, Zsuzsikám? Nagyon fáj?

ZSUZSI: Ne aggódj, Gyuri, az ilyen seb nem fáj. Olyan ez, mint a vitézségi érem. Mint az apámé.

GYURKA: Ne beszélj sokat. Gyengit.

Éva: */ Zsuzsi mellé ül /* Nem sokára itt lesz Márta. Ő egy doki. Nagyon tud. Én itt maradok veled, csak ne mozdulj, mert van benned egy rohadt golyó, de a Márta kiveszi.

GYURKA: Ti meg többiek jó lenne, ha pihennétek egy kicsit. Ki tudja, mikor lesz még ránk szükség megint. Fegyver, lőszer legyen kéznél.

PISTA: Két láda van száraz helyen. Egy tucat Molotov is van meg vagy tizenöt gránát.

LACI: Klassz volt, ahogy a Bütyök ráugrott a T-34-esre.

MIKI: Olyan kicsi, hogy nem találja a golyó.

GYURKA: Mi is a te neved, Bütyök?

MATYI: Matyi, de ne szólíts annak, szégyenlem.

ILDI: Hát gondolj a királyra, az is Mátyás volt. Még azt is mondták rá, hogy igazságos.

MATYI: Hogy gondoljak én a királyra, mikor annak a felfújt gazembernek a pofáját látom minden utcasarkon.

BÉLA: Aztán hány éves vagy te, Bütyök?

MATYI: Tizennégy.

ILDI: Biztos vagy benne?

MATYI: Hát 13 már elmúltam.

GYURKA: /tréfásan / Akkor mars haza. Gyereknek az anyja szoknyája mellett a helye.

ÉVA: Ne bántsátok Bütyköt. Ő hozta ki Zsuzsit a tűzből.

MIKI: Mondom, hogy nem fogja golyó.

ILDI: De hát hogy is kerültél te ide?

MATYI: A mutter három nappal ezelőtt akart menni a boltba, mondtam majd én. Férfinek való az ilyenkor. Az öcsém is velem jött, pedig mondta a mutter, hogy ne jöjjön. Aztán a bolt zárva volt. Mentünk a következőhöz. Belekerültünk a tömegbe. Mindenki kiabált. Csuda érdekes volt. Aztán egyszer csak löni kezdtek, majd nagy robbanás volt. Mikor magamhoz tértem, egy ledől fal volt mellettem, és az öcsém alatta. Nem mehetek haza nélküle, a Mutter agyonver.

BÖSKÉ: Nem sirtál, mikor az öcsédet láttad?

MATYI: Nem. Csak az arcát láttam és a szemeit. Szép kék szemei voltak és most nézi a szürke eget. Nem tudtam lefogni őket.

PISTA: És mit üzent az öcséd szeme, Bütyök?

MATYI: Hogy csak akkor csukódnak le, ha az utolsó orosz is elhagyja Magyarországot.

GYURKA: Bárcsak úgy lenne minél hamarabb.

/Ági és Márta megjelennek a bejáratnál /

ÁGI: Srácok! Márta átjutott!

MÁRTA: Szervusztok. Hol a sebesült?

ÉVA: Itt. Erre, doki. /Zsuzsihoz / Na, ugye mondtam, hogy jön Márta. Most mindjárt meggyógyulsz.

MÁRTA: Jobb lesz, ha a hordágyat hátrateszitek oda a ládák mögé.

Meglátom, mit tudok csinálni. Kérek minden kötszert, ami van, a legerősebb zseblámpát és egy lányt segíteni.

ILDI: Én szívesen segítek. Apám falusi orvos. Csináltam már.

MÁRTA: Akkor gyere.

/ A hordágyat hátraviszik. Hármójukat szintel teljesen eltakarják a ládák./

GYURKA: Mi meg gyűljünk ide a másik sarokba. Némelyeteknek még a nevét se tudom, pedig már 48 órája harcolunk együtt. */ Kati megjelenik a bejáratnál /*

ÉVA: Hát teveled mi van? Mintha köbányából jönnél.

KATI: Nem tudtam átjutni az alaguton. Beomlott. A Zöldfába már nem lehet átjutni.

ÁGI: Istenem, de rövid eszem van, pedig ezt is jelenteni akartam. A Zöldfát teljesen kilőtték. Márta mondta el, mikor átjutott hozzánk. Ő pár perccel előtte kúszott ki az utra egy katonához. Így maradt meg.

BÖSKE: Vajjon milyen katona lehetett?

ÉVA: Mit számít? Mártának nem számít, ő doki.

BÉLA: A sebesült már nem ellenség.

LACI: Neked nem, de a bűdös ruszki még kitapossa a beled.

PISTA: Ne az oroszot szidd, hanem akik megrontották őket, a kommunistákat.

KATI: Az én apám is az volt. Kommunista. Még párttitkár is volt. Rajkkal együtt vitték el. Recsken volt öt évet. Tavaly már hazaengedték. A nyáron halt meg.

BÖSKE: Hát akkor kit szidjunk?

GYURKA: Ne szidjunk mi senkit. Szitokból még sosem lett szabadság.

MATYI: Srácok, én nem tudom, hogy ti hogy vagytok vele, de az én gyomrom delet mutat.

LACI: Már öt óra is elmúlt.

BÉLA: Hogy a nyavalyába tudtok a gyomrotokra gondolni. Holnap talán már nem is élünk, és ti gyomrotokra gondoltok!

GYURKA: Ne oly hevesen Bélám. Harcolni ész nélkül is lehet, de nyerni csak okosan.

PISTA: Ott van a kenyérzsákban három kenyér, meg még a zsirosbödön alján is van. Odatettem arra a polcra. A zsákban van egy kés is.

BÖSKE: Majd én. Én falusi vagyok. Hat testvérem van. Sokat csináltam.

ÉVA: Majd én segítek, mert én lelenclány vagyok. Szolgálni megtanultam.

Most legalább azoknak szolgálok, akiket szeretek. */ elkezdik az etetést /*

Mondd, Gyurka, ha győztünk, az új Magyarországon ugye már nem lesznek lelencek?

GYURKA: Ha győztünk mindnyájan testvérek leszünk, nem lesz senki mostoha, és ha nem, akkor mégjobban kell, hogy szeressük egymást, hogy kibírjuk.

MIKI: Győznünk kell. Már nem lehet megint úgy mint volt.

BÉLA: Majd jön egy huszonegyedik kongresszus, és akkor visszafordul a kerék. Ne félj te attól. A szibériai medvének csak két pofája van: rossz és rosszabb.

GYURKA: Ha az a karéj kenyér megengedi, szólj már valamit te is, Laci. Te hogy jutottál eddig?

LACI: Mit mondjak? Én nem vagyok érdekes. A mi családunk mindig dolgozott, míg mások kerestek. Nem kérdezett még bennünket senki. Csak azt mondják, hogy jegyezz békekölcsönt, meg ajánlj fel a görögökért, meg a többi. Hát miből? Hogy a radai rosseb rogyasztaná rájuk az eget!

MATYI: Ugy igaz, Lacikám, de ne itt, mert ne felejtse, hogy ez alatt az ég alatt mi is itt vagyunk.

LACI: Nem bánom én azt se. Majd feltartom a kezemet. Eleget emeltem én már életemben. Kőműves ifi vagyok.

MIKI: Amit az egyik nap felraksz, a másik nap leomlik.

LACI: Ezeknek igen, de csak egyszer magamnak építsek, abból vár lesz.

KATI: Aztán hogy jutottál éppen ide közénk?

LACI: A Korvintól, a mozitól, meg a laktanya is ott van, ha ismerősök vagytok arra tudjátok, hanem majd megfognátok tudni. Ott egy magas tiszt vezetett bennünket, valami Pál a neve. A legklasszabb fej, akit valaha láttam, egyszer mindenki tudni fogja a nevét, de én most nem emlékszem rá.

ÁGI: Vajjon emlékezni fognak a Zöldfa-közre is? A névtelenekre is emlékezni fognak?

BÉLA: Miért, te mire emlékszel, Ági?

ÁGI: Az én apám bányász volt. Öt éve halt meg Szuhakállón, talán emlékeztek ti is. Sokadmagával. Hajtották őket. Munkaverseny. Még jóformán alá se volt ducolva az új tárna. A mérnök nem engedte volna, de a párttitkár parancsolt... Hát ennyire emlékszem. Nekem elég egy életre.

BÖSKE: Nem kell a föld alá menni a fájdalomért. Apám nem akart tiszcs tag lenni. Azt mondták rá: kulák. Öt holddal? Tizünknek elég se volt. Apám azt mondta három éve, menjek fel Pestre szolgálni. Ott talán jobb lesz.

MIKI: Ne lódots, Bözsi. Nincs ma már szolgáló Pesten.

BÖSKE: Nem tudsz te eleget, még ha iskolákat jártál is. A kommunista elvtársaknál nem is egy van fenn Budán a villákban. Csak arra ti nem is jöhettek.

MIKI: Hát akkor ott jobb volt neked.

BÖSKE: Nem kívánom senkinek. Dolgozni rogyásig. A kutyáikat jobban tartják. De azok ők is. Kutyák vagy inkább farkasok. Még annál is rosszabb, mert az állatban legalább van szemérem. Ott az emberek meg még a blúzt is hogy lenéznénk rólunk. Aztán mégha csak néztek volna. Undorítóak voltak mint a pondrók!

BÉLA: Milyen szomorú ország, és milyen kevés kellene, hogy boldog legyen.

GYURKA: És te, Pista, te mit láttál a 16 évvel? Mert gondolom, hogy nem lehetsz több.

PISTA: Éppen annyi vagyok. Még nem is egészen. Karácsony előtt, ha megérem.

KATI: Hogy ne érnéd meg. Ne ferd az ördögöt a falra.

BÉLA: Ott van az már úgyis 11 év óta.

PISTA: Szóval Vak Pista a nevem. Furcsa név ugye? Sokat bosszantottak már vele a srácok. Azt mondták vak Bottyánnak vagyok az utóda, pedig csak egy magyar királyi örmester fia vagyok, aki hősi halált halt a Don-kanyarnál. Osztályellenség. Ismeritek a szöveget.

GYURKA: Várj csak Pisti. Nincs neked egy bátyád, Vak Péter?

PISTA: De igen. Három évvel idősebb. Most katona. Dehogy hol van most, nem tudom.

GYURKA: Emlékszem rá. Együtt felvételiztem vele a Müegyetemen. Ő volt a legjobb, mégse vették fel.

PISTA: A mi káderünkkel? Csodálkozol?... Aztán még súlyosbitva is van. A bátyám a piarokhoz járt és én is odajárok most harmadikba. Klerikációs csökevény. Csak egyszer lenne már idő, mikor csak magyar lehetek, semmi más.

ÁGI: És te, Gyuri, te bekerültél akkor az egyetemre?

GYURKA: Én be. Persze már akkor tagja voltam az ifjusági öttusa keretnek. Talán az segített. Mennyit gyakoroltam Kőbányán célratartani. Sosem gondoltam, hogy valaha emberre fogok vadászni.

BÉLA: Nem ember az, aki arra kényszeríti népét, hogy rabló és bitorló legyen.

/ Márta és Ildi jönnek a vizsgálat befejezése után /

MÁRTA: Srácok, megmondom őszintén: a golyó túl mélyre hatolt. Ezt én itt nem tudom elintézni. El kell juttatni a kórházhoz.

KATI: Igen, de hogy. Az első utcasaroknál le vagyunk zárva.

MÁRTA: Egy megoldás van. A vöröskeresztes szalaggal megpróbálom átjutni. Talán lesz egy vállalkozó orvos, aki visszajön ide velem megfelelő felszereléssel. Ez igazán nem mütő, de talán sikerül.

GYURKA: Vigyázz, Márta! Ne menj egyedül.

MÁRTA: Ne tartsatok fel, nincs idő!

ILDI: Én veled megyek. Engedd, hogy mindig segítsek neked.

MÁRTA: Mégegy: Zsuzsi azt kérte, hogy hozzátok ide vissza, magatok közé. Talán jobb is. Ki tudja mi segít ilyenkor. / visszahozzák a hordágyot az előtérbe / *Nos, gyere, Ildi. Menteni vagy elveszni, ma már ez a jelszó. / ahogy haladnak kifele, összeütköznek Aladárral /*

ALADÁR: Befordult az első tank. Ujra jönnek!

GYURKA: Mindenki ki az ablakokhoz! Éva, te maradj hátra Zsuzsival. Gyerünk! Itt nem törnek át! / a többiek mind ki, Gyuri hátra marad és Évához intézi szavait / És ha mégis áttörnének tartsd meg az utolsó két golyót a pisztolyodban. /*ő is el /*

ÉVA: Nyugodj meg, Zsuzsi, ezt is visszaverjük.

ZSUZSI: Nekem már nincs mitől félnem.

ÉVA: Ne beszélj így. Én csak közönséges lelenc vagyok, talált gyerek. De emlékszem, még sok-sok évvel ezelőtt, mikor még papok is járhattak be az otthonba, akkor a Máté főtitelendő úr egyszer azt mondta nekem, hogy akkor kell hinni a legerősebben, mikor a legnehezebb.

ZSUZSI: Én hiszek, Éva,csak mindenki hinni tudjon,és ne felejtsem.

ÉVA: Hiszen velünk leszel, Zsuzsi, majd te megmondod mindenkinek.

ZSUZSI: Add a kezed,Éva,mert egyre szürkébb leszés a hangodis távolodik.

ÉVA: Szorítsd erősen, ahogy csak bírod.

ZSUZSI: / *utolsó erejével még kicsit felemelkedik / És birjátok ti is... Ahogy lehet... Igérjétek meg ... ha engem eltemettek is... a szabadságot nem temetitek el soha... / visszahanyatlik és a lélek elszáll a hősök közé*

ÉVA: /*lefogja a megüvegesedő szemeket és imára fűzi a karjait /*

FÜGGÖNY